

Archeologienota

Pelt (Neerpelt), Kievitstraat - Zwaluwweg

Deel II: Programma van Maatregelen

Projectcode: 2021B118

De wetgeving met betrekking tot archeologie omvat enerzijds het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en anderzijds het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 die voor archeologie in werking traden op 1 juni 2016 en latere wijzigingen. Niet uitvoeren van het programma van maatregelen wordt door de Gewestelijke Afdeling Inspectie en Handhaving Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed beschouwd als een bouw misdrijf en kan leiden tot sancties.

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Rik van de Konijnenburg, Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree (BE)
Mob. 0496 209 018 - e-mail: rik@konijnenburg.com

Verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R.,(2021), Pelt (Neerpelt), Kievitstraat - Zwaluwweg, verslag van de resultaten van het archeologisch bureauonderzoek, Haast-rapport 2021-05, D/2021/12654/05

Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

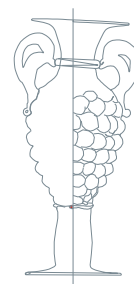
Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2021/12654/05

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Coverfoto: luchtopname 2013-2015 © geopunt.be

Inhoud:

- 1: Administratieve gegevens
- 2: Aanleiding van het vooronderzoek
- 3: Besluit van het bureauonderzoek
- 4: Advies en te nemen maatregelen
- 5: Lijst met afbeeldingen

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1: Administratieve gegevens

Projectcode	2021B118
Actoren	Rik van de Konijnenburg OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
Locatie: Provincie	Limburg
Gemeente	Pelt
Deelgemeente	Neerpelt
Site	Kievitstraat – Zwaluwweg
Kadastrale gegevens	Pelt, afd. 4/Neerpelt afd. 2, sectie C, percelen 480k (partim), 480m, 482r(partim), 482n (partim), 481c, 480d, 568n2
Oppervlakte onderzoeksgebied	5586 m ²
Kadastraal percelenplan	Zie fig. 2
Topografische kaart	Zie fig. 3
Relevante termen thesauri OE	bureauonderzoek

Bounding Box:

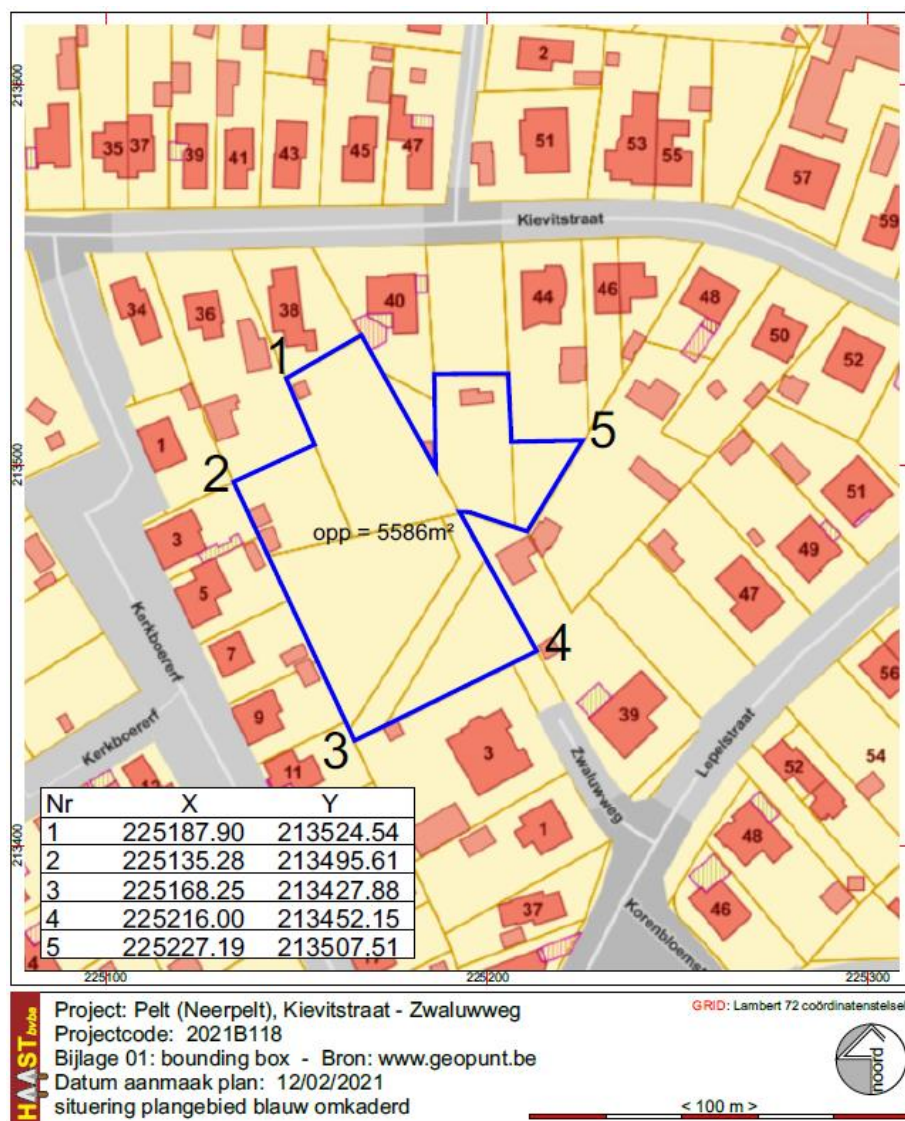

Fig. 1: Bounding Box

Kadastrale gegevens: Het terrein is kadastraal geregistreerd als Pelt, afd. 4/Neerpelt afd. 2, sectie C, percelen 480k (partim), 480m, 482r(partim), 482n (partim), 481c, 480d, 568n2. De oppervlakte van het projectgebied bedraagt 5586 m² volgens de gegevens beschikbaar op het verkavelingsplan (optelsom van de oppervlaktes van de verschillende loten).

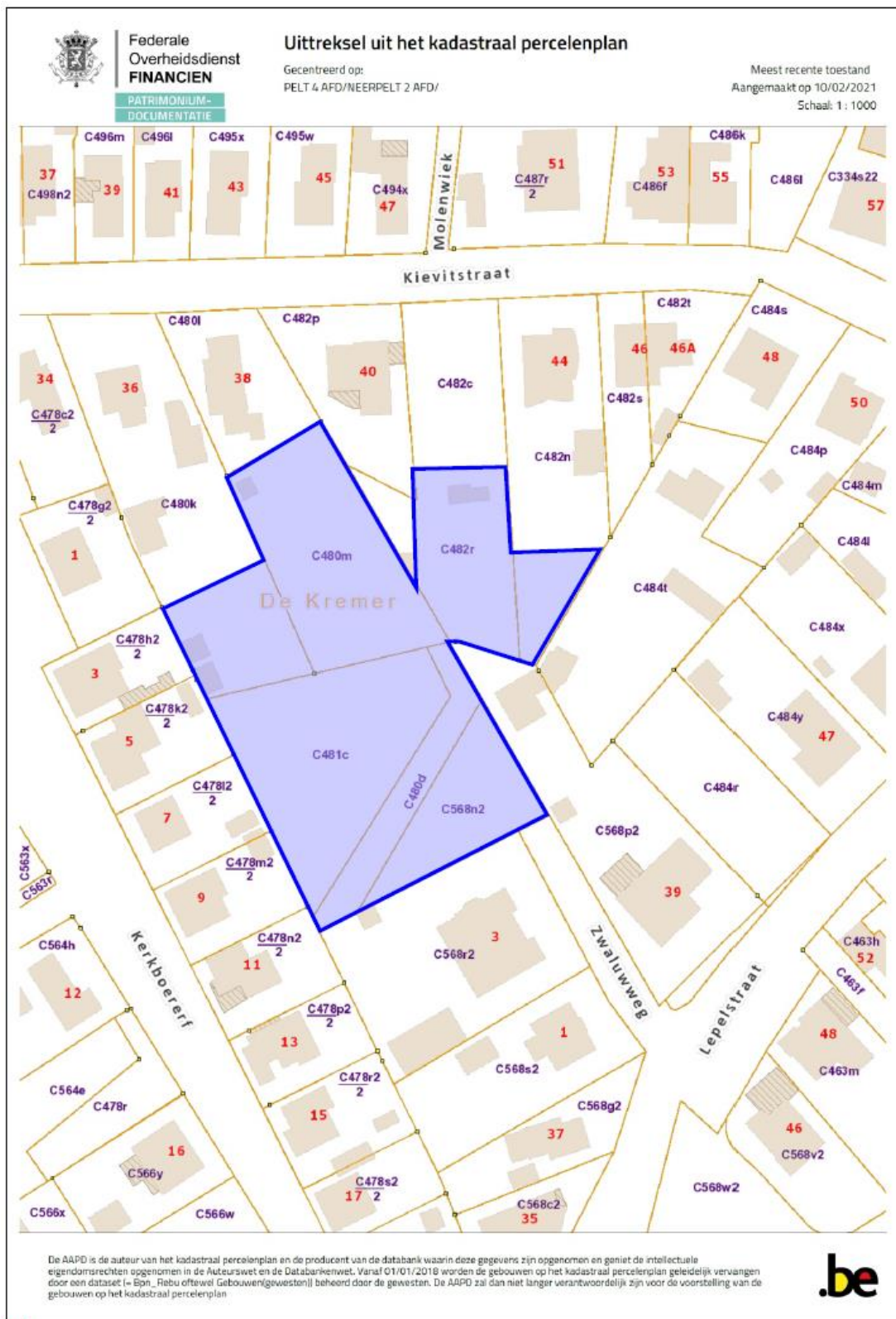

Fig. 2: Kadastraal uittreksel dd. 2021 © cadgis viewer

2: Aanleiding van het vooronderzoek

De geplande werken

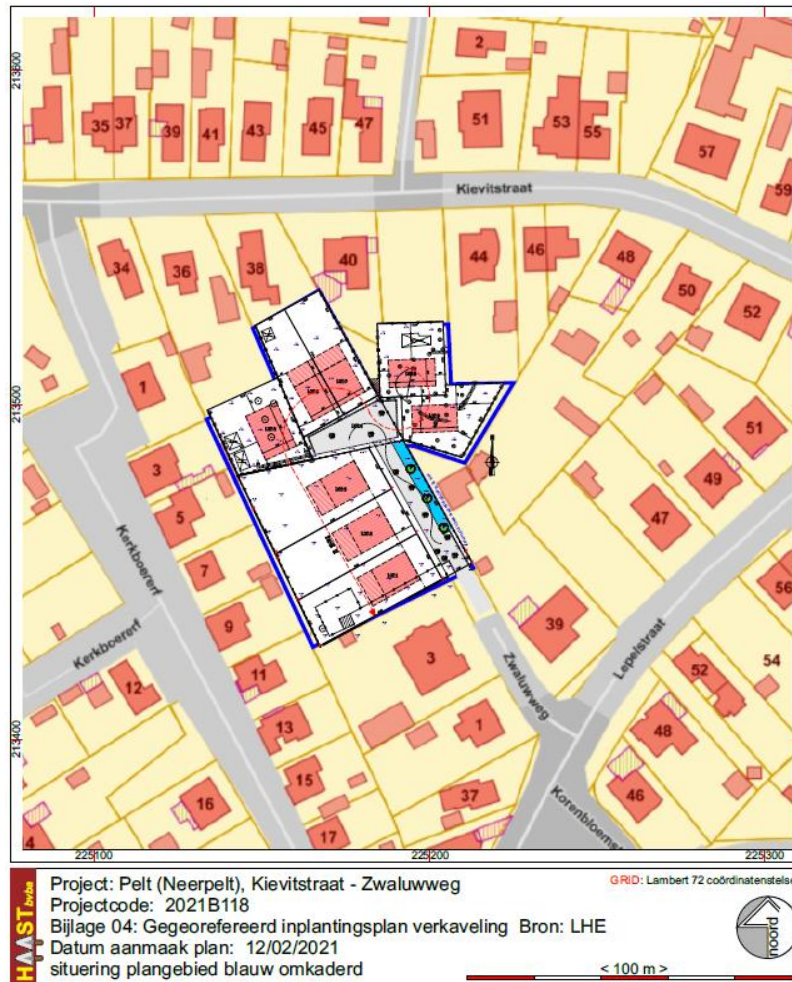

Fig. 3: gegeoreferentieerd verkavelingsplan

Het terrein, nu bestaande uit meerdere private tuinen, zal verkaveld worden in 8 bouwlotten en een weg die in het verlengde van de Zwaluwweg wordt aangelegd. Van de 8 bouwlotten zijn er 6 bestemd voor vrijstaande woningen en twee voor een tweewoonst. De impact van de bouw van de woningen is onbekend en zal pas gekend zijn bij de individuele bouwaanvragen aangezien de loten per lot verkocht zullen worden. Gesteld mag echter dat ook per kavel voor het bouwrijp maken van het terrein de teelaarde deels of geheel zal verwijderd worden en de bouwingsrepen tot mogelijk diep in de C-horizont zullen reiken, zeker indien woningen onderkelderde gaan worden.

De weg die vanuit de Zwaluwweg zal aangelegd worden zal een type-proiel hebben met onderliggende gescheiden riolering (DWA- en RWA-afvoeren). De rioleringen worden aangelegd op een diepte van minimaal 1.80 m onder het bestaande maaiveld. De kogfferopbouw van de weg bestaat uit, na verwijdering van de teelaarde, een laag grove steenslag van ca. 25 cm dikte, een laag fijne steenslag van 25 cm dikte, een laag schraal betnfundering van 15 cm dikte afgewerkt met monoliete betonverharding, 20 cm dik.

Parallel aan de straat wordt een infiltratiebekken (wadi) aangelegd waarin bomen (Elzen) aangeplant zullen worden.

3: Besluit van het bureauonderzoek

Het projectgebied is momenteel een verzameling tuinen en kleine weiden waarin nooit archeologisch onderzoek werd uitgevoerd noch vondstmeldingen bekend zijn.

Wat betreft de pre- en protohistorische en vroege historische perioden, prehistorie tot en met de late Middeleeuwen, zijn er in de geschreven en archeologische bronnen geen aanwijzingen voor aanwezigheid van archeologische erfgoedwaarden binnen het projectgebied. We moeten ons derhalve baseren op de landschappelijke en topografische ligging ervan.

Wat betreft de prehistorie -steentijd- ligt het terrein vrij ongunstig. Het terrein is weliswaar een matig droge zandbodem met lichte “oneffenheden”, mogelijk te wijten aan tuinaanleg, maar op vrij ruime afstand tot waterbronnen. De beken en riviertjes in de omgeving, de Dommel en de Prinsenloop liggen op ruime afstand tot het projectgebied; ca 650 m ten westen en meer dan 1 km ten oosten ervan.

Naar protohistorische en vroeg-historische perioden, metaaltijden tot en met de volle Middeleeuwen, is de verwachting matig in te schatten. Wat betreft de Metaaltijden en de Romeinse Tijd is er, op basis van de archeologische vondsten in de omgeving van het projectgebied, een kans op het aantreffen van bodemsporen meer bepaald sporen van off-site fenomenen zoals spiekers of andere landbouwgerelateerde sporen. Meest indicatief is de vondst van spiekers op locatie 211900; ca. 400 m ten westnoordwesten van het projectgebied. Mogelijk worden nog meer bodemsporen aangetroffen binnen het projectgebied die kunnen wijzen op landbouwgebruik van het terrein gedurende de metaaltijden. Ook de aanwezigheid van Celtic Fields, zij het op ruime afstand van het projectgebied, kunnen indicatief zijn voor het terreingebruik. Door de dense bebouwing rondom het terrein is het immers onmogelijk om via luchtfotografie sporen van Celtic Fields waar te nemen hetgeen niet betelent dat er geen sporen zijn.

Naar sporen uit de Late Middeleeuwen, Nieuwe Tijd en Nieuwste Tijd, 16de – 19de eeuw is de verwachting dan weer zeer laag aangezien de historische kaarten geen enkele indicatie opleverden van enige vorm van bebouwing op het terrein. De kern van het dorp ontwikkelde zich vooral ten westen van het projectgebied rondom de parochiekerk. Het gebied hoorde meer dan waarschijnlijk tot het landbouwareaal rondom de dorpskern van Neerpelt.

Het landschap evolueerde van een heidelandschap naar een akkergebied in de omgeving van Neerpelt. Het landschap veranderde in de late Middeleeuwen door een steeds grotere inname van de heide voor landbouwactiviteiten. Vanaf de tweede helft van de 20ste eeuw wordt het landbouwgebruik steeds beperkter door de ontwikkeling van een woonwijk. Vanaf dan worden de verschillende percelen eerder gebruikt als tuinen en kleine weiden. Dit blijft zo tot heden.

De evolutie van het gebruik van het terrein is vrij eenvoudig. Vanaf de Late Middeleeuwen/Nieuwe Tijd lijkt het projectgebied deel uit te maken van het landbouwareaal in de omgeving van de

gemeente Neerpelt. Door de evolutie van landbouwgebied naar woongebied in de tweede helft van de 20ste eeuw wordt het landbouwgebruik gereduceerd tot tuinen en kleine weiden.

Mocht er archeologisch bodemarchief aanwezig zijn dan zullen de bouwwerken, bouwen van woningen, aanleg van wegen en nutsleidingen, definitief vernietigend zijn voor eventuele archeologische sporen/relicten.

Verstoorde zones:

Binnen het projectgebied kunnen geen verstoorde zones aangeduid worden op basis van de beschikbare bronnen. Enkel de tuinaanleg kan enigszins verstorend gewerkt hebben maar aangezien het terrein deels gekarteerd is als een plaggenbodem en deels als een bodem met een dikke antropogene humus A-horizont (40cm – 60cm), zullen, gelet op de minimale hoogteverschillen afleesbaar van het digitaal hoogtemodel en de opmetingen van de landmeter, de bodemingreep eerder een zeer beperkte invloed gehad hebben op de oorspronkelijke bodemopbouw.

Ook het gebruik voor buitenopslag op perceel C480k (partim) zoals blijkt uit de luchtfoto's zal weinig invloed gehad hebben op de bodemopbouw.

4: Advies en te nemen maatregelen

Ondanks voorgaande waaruit blijkt dat de archeologische verwachting om verschillende redenen matig moet ingeschat worden, zal via het programma van maatregelen aanbevolen worden om een archeologisch proefsleuvenonderzoek uit te voeren om zo het terrein archeologisch ten volle te kunnen evalueren en waarderen. Mogelijk worden er sporen aangetroffen van bewoning of van off site fenomenen uit de protohistorie of vroeg-historische perioden. Qua afstand tot water en bodemkundig ligt het terrein eerder ongunstig als vestigingsplaats voor (semi-)nomadische familiegroepen. Er zijn indicaties voor een site uit de IJzertijd / Romeinse periode in de (wijde) omgeving van het projectgebied, mogelijk kunnen binnen het projectgebied sporen aangetroffen worden die met die vindplaatsen te associëren zijn. Bovendien, toevalvondsten zijn nooit uit te sluiten.

RANDVOORWAARDEN: het terrein is momenteel nog in gebruik als tuin en weide. De eigenaars moeten toegang geven tot de percelen gelijk aan de oppervlakte van het projectgebied om een archeologisch proefsleuvenonderzoek uit te kunnen voeren er zich bewust van zijnde dat de grond en zeker de akkerlaag en tuinaanleg door het proefsleuvenonderzoek geroerd zal worden.

Doel, onderzoeksstrategie, onderzoeksmethode & technieken

Onderzoeksmethode: proefsleuvenonderzoek.

Het doel van een proefsleuvenonderzoek is het evalueren van de archeologische waarde op een deel van of het gehele terrein, afhankelijk van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek, door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Dit gebeurt door middel van een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed.

Door de proefsleuven in te planten zoals voorgesteld op fig. 4 wordt meteen gebiedsdekkend gewerkt en kan gemakkelijk 10% van het terrein onderzocht worden zoals bepaald in de Code van goede Praktijk. In het voorstel van inplanting van de proefsleuven op fig. 4 is uitgegaan van een onderlinge afstand van 12,50 m om gebiedsdekkend te kunnen prospecteren. De oriëntatie van de sleuven, noordwest - zuidoost georiënteerd, houdt enigszins rekening met de richting van het reliëf en de vorm van het projectgebied.

2 m brede proefsleuven geven het beste resultaat om de verstoringen vast te stellen, af te bakenen en te determineren. Door ze in te planten op een onderlinge afstand van maximaal 12,50 m wordt meteen gebiedsdekkend gewerkt en kan gemakkelijk 10% van het terrein onderzocht worden zoals bepaald in de Code van goede Praktijk. Door ze op 12,50 m afstand van elkaar, gemeten van “hart tot hart”, aan te leggen kunnen gemakkelijk zes proefsleuven aangelegd worden over de volledige breedte van het projectgebied en blijft er in de oostelijke hoek van het terrein plaats voor een bijkomende korte proefsleuf of kijkvenster.

Aanvullend, om minimaal 12,50% van het terrein te onderzoeken, worden kijkvensters of volgvensters aangelegd indien sporen aangetroffen worden. De kijk- en/of volgvensters worden aangelegd om een beter inzicht te krijgen in de onderlinge samenhang van sporen, indien er aangetroffen worden, om een duidelijke afbakening te kunnen maken voor een eventueel vervolgonderzoek indien toch waardevolle sporen zouden aangetroffen worden of om de schijnbare afwezigheid van sporen te verifiëren.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek dient de nodige aandacht te gaan naar de bodemopbouw in het plangebied. Tevens dienen het aangelegde vlak alsook de storthopen met een metaaldetector op signalen gecontroleerd te worden.

De volgende onderzoeksvragen moeten met dit onderzoek minimaal beantwoord worden:

- *Wat is de bodemkundige opbouw van het terrein?*
- *Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding?*
- *Zijn er aanwijzingen voor een verstoorde ondergrond? Valt deze af te bakenen?*
- *Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?*
- *Zijn er sporen of structuren aanwezig?*
- *Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?*
- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?*
- *Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?*
- *Wat de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?*
- *Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?*
- *Komt het projectgebied in aanmerking voor een eventuele archeologische opgraving voorafgaand aan de werken? Wat is de verwachte sporendensiteit?*

- *Welke onderzoeksvragen en aandachtspunten kunnen geformuleerd worden na uitvoering van een prospectie met ingreep in de bodem in functie van een eventueel vervolgonderzoek?*

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak kan worden gedaan over de aard, omvang en behoudenswaardigheid van de archeologische waarden in het plangebied en wanneer een eenduidig advies kan worden gegeven voor vrijgave van het terrein, een opgraving of behoud in situ. Om te bepalen of het onderzoeksdoel is bereikt, gebruikt de erkende archeoloog de volgende criteria:

Oppervlaktecriterium

Aangezien het principe van het voorgestelde proefsleuvenonderzoek gebaseerd is op een statistische manier van werken is het van belang dat een voldoende ruime dekking wordt verkregen. Bovendien is het van belang dat de spreiding van de sleuven over het hele terrein gewaarborgd wordt zodat uitspraken kunnen worden gedaan over het hele terrein.

Inhoudelijke evaluatie

De erkende archeoloog moet eventueel aanwezige archeologische waarden voldoende onderzoeken zodat uitspraken kunnen worden gedaan over onder meer datering, interpretatie en onderlinge samenhang van sporen.

Ruimtelijke evaluatie

De erkende archeoloog moet eventueel aanwezige archeologische waarden zodanig onderzoeken dat hij een uitspraak kan doen over de ruimtelijke spreiding van een of meerdere archeologische vindplaatsen in het plangebied.

Opmerking:

Het volledige vervolgtraject is afhankelijk van de resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door middel van landschappelijke boringen. Volgens de Code van de Goede Praktijk (8.4 en verder) kan een volgende stap in het vervolgtraject pas in detail worden uitgeschreven nadat de resultaten van een voormalige stap in het vooronderzoek beschikbaar zijn. Hierdoor zijn de hier voorgestelde stappen voorwaardelijk en niet bindend.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van goede Praktijk:

Er wordt niet verwacht dat afwijkingen van de Code van Goede Praktijk zich zullen/kunnen voordoen.

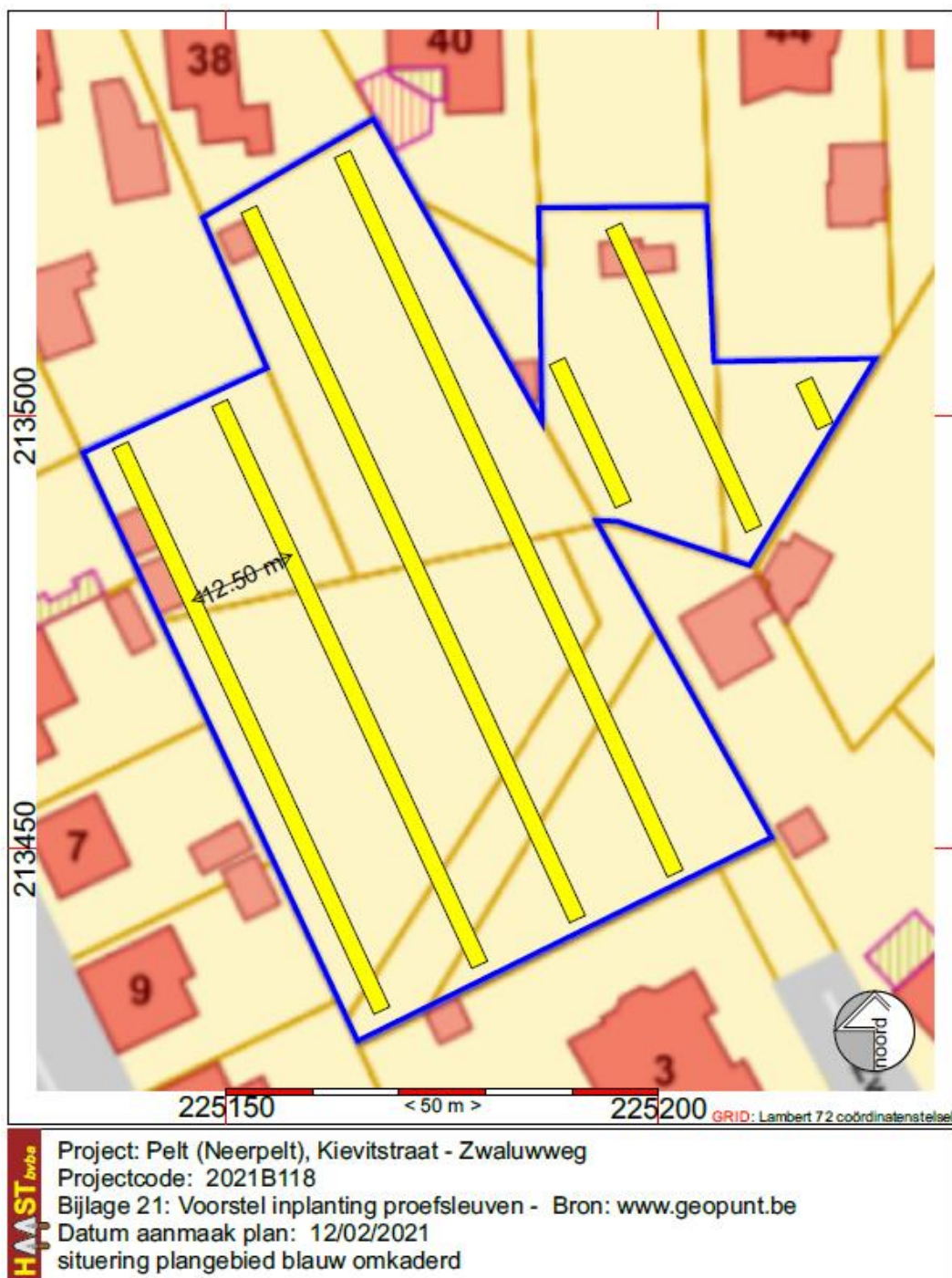

Fig. 4: voorstel van inplanting van de proefsleuven

5: Lijst met afbeeldingen

Coverfoto: situering van het projectgebied op de cai-kaart © geo.onroerendergoed.be

Fig. 1: Bounding Box

Fig. 2: Kadastraal uittreksel dd. 2021 © cadgis viewer

Fig. 3: gegeoreferereerd verkavelingsplan

Fig. 4: voorstel van inplanting van de proefsleuven